

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

20 - MASHIACH AND THE WORLD TO COME: PART 1

OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2016

A] THE 12TH IKAR

1. אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח ואע"פ שיתמהמה אם כל זה אחכה לו שיבא
אני מאמין יב

2. והיסוד השנים עשר - ימות המשיח. והוא להאמין שיבא ולא יאחר - **אם יתמהמה חכה לו** (חבקים ב:ג), ולא יושם לו קץ קצוב, ולא יפרשו המקראות להוציא מהן זמן בואו. החכמים אמרים 'תפוח דעתן של מחשבי קצין'. ולהאמין בגדולתו, ואהבתו והתפלה עליו, כפי מה שדבר בו על ידי כל נביא ממשה ועד מלאכי. ומי שמטיל בו ספק או מזלזל דברו - מכזב התורה אשר יעדה בו בפרוש בפרשת בלעם ואתם נצבים. ומכלל היסוד הזה כי אין מלך לישראל אלא מדוד, ומזרע שלמה ביחוד. וכל מי שחולק על דבר המשפחה הזאת כופר בה' ובדברי נביאיו

רמב"ם - הקדמה לפ' חלק, משנה סנהדרין

The essential elements of the 12th Ikar are: (i) confidence that Mashiach will come; (ii) not trying to predict the actual date of his coming; (iii) appreciating the greatness of Mashiach and the era of Mashiach; (iv) davening for Mashiach; (v) that a Jewish king cannot be from any family other than that of David and Shlomo¹.

B] THE MESSIANIC ERA -vs- OLAM HABA

3. וְכִמְהָ תִּמְהָ דְיֹדֵד וְהִתְאַוָּה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר לֹאֵל הָאֱמֻנָתִי, לְרֵאוֹת בְּטוֹב-ה' בְּאֶרֶץ חַיִּים (תהילים כו:ג). כְּבָר הוֹדִיעוּנוּ חֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִים שְׁטוּבוֹת הָעוֹלָם הַבָּא אֵין כּוֹחַ בְּאֲדָם לְהַשְׁגִּיחַ עַל בְּרִיָּה, וְאֵין יוֹדַע גְּדֻלָּה וְיִפְיָה וְעֲצָמָה אֵלָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ; וְשֶׁכֵּל הַטּוֹבוֹת שֶׁמִּתְנַבְּאִין בְּהוֹ הַנְּבִיאִים לְיִשְׂרָאֵל, אֵין אֵלָּא לְדַבְרִים שֶׁלְּגוּף, שֶׁנֶּהֱיִין בְּהוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיָמוֹת הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ, בְּזִמְן שֶׁתְּחִיזר הַמְּמַשְׁלָה לְיִשְׂרָאֵל

אָבֵל טוֹבוֹת חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אֵין לָהּ עֶרְךְ וְדַמְיוֹן, וְלֹא דְמוּהָ הַנְּבִיאִים, כְּדִי שֶׁלֹּא יִפְחָתוּ אוֹתָהּ בְּדַמְיוֹן. הוּא שֶׁיִּשְׁעִיָּהוּ אוֹמֵר "עֵין לֹא-רֵאֲתָהּ, אֱלֹהִים זּוֹלָתָהּ--יַעֲשֶׂה, לְמַחְכֵּה-לוֹ (ישעיהו ל:ט) כְּלוּמַר הַטּוֹבָה שֶׁלֹּא רֵאֲתָהּ אוֹתָהּ עֵין נְבִיא, אֵלָּא עָשָׂה אוֹתָהּ הָאֱלֹהִים לְאֲדָם שֶׁמִּחְכָּה לוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים, כֹּל הַנְּבִיאִים כִּלְּוֹן לֹא נִתְנַבְּאוּ אֵלָּא לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ, אָבֵל הָעוֹלָם הַבָּא, "עֵין לֹא-רֵאֲתָהּ, אֱלֹהִים זּוֹלָתָהּ."

רמב"ם הלכות תשובה ח:ז

We have almost no understanding of the nature of Olam Haba. The prophecies in Tanach refer to Yemot HaMashiach, which is part of Olam Haze.

C] WHAT IS THE MESSIANIC ERA?

4. א הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ עֲתִיד לְעַמּוֹד, וְלְהַחְזִיר מַלְכוּת בֵּית דָּוִד לְיִשְׂרָאֵל הַמְּמַשְׁלָה הָרֵאשׁוֹנָה, וּבִזְמַן מְקֻדָּשׁ, וּמְקַבֵּץ נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל. וְחֹזְרִין כָּל הַמְּשֻׁפְּטִים בְּיָמָיו, כְּשֶׁהָיוּ מְקֻדָּם: מְקַרְיָבִין קְרִיבֹת, וְעוֹשִׂין שְׁמִטִּין וְיִבְלוֹת כָּכֵל מְצוֹתוֹ הָאֲמוּרָה בְּתוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מְאָמִין בוֹ, אוֹ מִי שֶׁאֵינוֹ מְחַכֵּה לְבִיאָתוֹ - לֹא בִּשְׂאָר נְבִיאִים בְּלִבָּד הוּא כּוֹפֵר, אֵלָּא בְּתוֹרָה וּבְמִשְׁנֵה רַבְּנֵי: שֶׁהָרִי תוֹרָה הַעִידָה עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת-שְׁבוֹתֶךָ, וְרַחֲמֶךָ; וְשָׁב, וְקִבְּצָךְ מִכָּל-הָעַמִּים . . . אִם-יִהְיֶה נִדְחָךְ, בְּקִצְחָה הַשָּׁמַיִם--מִשָּׁם, יִקְבְּצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, וּמִשָּׁם, יִקְחֶךָ. וְהִבִּיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ . . ." (דברים לג:ה). וְאֵלוֹ הַדְּבָרִים הַמְּפָרְשִׁים בְּתוֹרָה, הֵם כּוֹלְלִים כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ עַל יְדֵי כָּל הַנְּבִיאִים

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה א'

The Messianic Era for the Rambam involves: (i) restoration of the dynasty of David; (ii) re-building the Temple; (iii) the ingathering of exiles; (iv) the restoration of the halachic system to its full application.

1. Note the possible anti-Christian message here since according to at least some Christian traditions, lineage was traced to King David through his son Natan

D] THE NON-MIRACULOUS NATURE OF THE MESSIANIC ERA

5. ג אל יעלה על דעתך שהמלך המשיח, צריך לעשות אותות ומופתים, ומחדש דברים בעולם, או מנהיג מתים, וכיוצא בדברים אלו שהטפשים אומרים; אין הדבר כן--שהרי רבי עקיבה חכם גדול מחכמי משנה היה, והוא היה נושא פלוי שלבן פוזבא המלך, והוא היה אומר עליו, שהוא המלך המשיח. ודמה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעוונות; כיון שנהרג, נודע שאינו משיח, ולא שאלו ממנו חכמים, לא אות ולא מופת. ועיקר הדברים, ככה הו: שהתורה היא אין חסיה ומשפטיה משתנים לעולם, ולעולמי עולמים, ואין מוסיפין עליה, ולא גורעין מה; וכל המוסיף או גורע, או שגלה פנים בתורה והוציא הדברים שלמצוות מפשוטן--הרי זה בודאי רשע ואפיקורוס

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ב'

6. א אל יעלה על הלב שבימות המשיח, יבטל דבר ממנהגו שלעולם, או יהיה שם חדוש במעשה בראשית; אלא עולם כמנהגו הולך. וזה שנאמר בישעיה "וְגַר זֶאֵב עִם-כֶּבֶשׂ, וְנִמְר עִם-יְרֵבֶץ" (ישעיהו יא,ו), משל וחידה. ענין הדבר - שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי העולם, המשילים בזאב ונמר: שנאמר "זֶאֵב עִרְבֹת יִשְׁדָּד--נִמְר שִׁקְד עַל-עֲרִיקָם" (ירמיהו ה,ו). ויחזרו בלם לדת האמת, ולא יגזלו ולא ישחיתו, אלא יאכלו דבר המתר בנחת פישראל, שנאמר "וְאֲרִיָה, כַּבְּקָר יֹאכַל-תֶּבֶן" (ישעיהו יא,א; ישעיהו סה,כה). וכן כל פיוצא באלו הדברים הכתובין בענין המשיח, משלים הם; ובימות המלך המשיח יודע לכל לאיזה דבר היו משל, ומה ענין רמוז בהן

ב אמרו חכמים, אין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שעבוד מלכות בלבד

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה א-ב'

The Rambam sees Yemot Hamashiach very much as part of this world - a non-miraculous continuation of our current existence, but ushering in an era of world peace. He emphasizes in particular that the halachic system will not change.

7. ה ובאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות - שהטובה תהיה משפעת הרבה, וכל המעצנים מצויין כעפר

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה ה'

The Messianic era will also one in which there is no world hunger. Taken together with the Rambam's picture of a non-miraculous Messianic era, this is a pointed social comment on the cause of poverty and starvation today - not that there are insufficient resources to go around but that there is an unwillingness to share the resources that we have.

8. ויסוד התשיעי - הבטול. והוא שזאת תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש, אמר לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו ...

רמב"ם - הקדמה לפ' חלק, משנה סנהדרין

The Rambam's insistence on no fundamental changes in nature in the Messianic era is consistent with the 9th Ikar which requires that the Torah can never change. A fundamental shift in nature would require a fundamental shift in Torah².

9. ובימות המלך המשיח יודע לכל לאי זה דבר היה משל, ומה ענין רמוז בהן. **השגת הראב"ד**. א"א וכלא כתוב בתורה (ויקרא כו:ו) **והשגתי מיכ רעה מן הארץ!?**

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה א'

The Ra'avad objects that the Torah itself prophesies the change of animal nature in the Messianic Era, which presumably (as a verse in the Chumash, rather than Navi) cannot be interpreted as a mashal (or can it?)

10. כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלן לעולם, ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר (ישעיהו ס"ה) **כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו שנאמר (אסתר ט') וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם. השגת הראב"ד: כל ספרי הנביאים והכתובים עתידין ליבטל: א"א דבר כדיוטות הוא זה, כי לא יבטל ספר מכל הספרים שאין ספר שאין בו למוד, אבל כך אמרו אפילו יבטלו שאר ספרים מלקרות בהם מגילה לא תבטל מלקרות אותה בצבור**

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יח

The Rambam does however rule that the books of Nach will be abolished in the times of Mashiach. Interestingly, the Rava'ad here disagrees

2. More critically, the Rambam's first 3 Ikarim - proving G-d's existence, his Unity and his Incorporeality - are based on rational and philosophical constructs which assume existence in the way that we have always understood it. If there is to be a seismic shift in the nature of reality, these 3 Ikarim may also be undermined and the Rambam's proofs for G-d could disappear. For these reasons too, a non-changing reality in the Messianic Era is essential for the Rambam

E] THE PROCESS OF THE MESSIANIC ERA

11. **ד** ואם יעמד מלך מביית דויד הוֹגָה בתוֹרָה ועוֹסֵק בַּמִּצְוֹת כְּדוֹד אָביו, כְּפִי תוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב וְשֶׁבְּעַל פֶּה, וְיִכְפֹּר כָּל יִשְׂרָאֵל לִילָךְ בְּהַ וְיִלְחָק בְּדָקָה, וְיִלְחֶם מִלְחָמוֹת ה' - הָרִי זֶה בְּחִזְקָת שֶׁהוּא מְשִׁיחַ: אִם עָשָׂה וְהִצְלִיחַ, וְנִצַּח כָּל הָאֲמוֹת שֶׁסְּבִיבָיו, וּבְנֵה מִקְדָּשׁ בְּמִקְוָמוֹ, וְקִבֵּץ נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל- הָרִי זֶה מְשִׁיחַ בְּנֵי-אֵי.
 ואם לא הצליח עד כה, או נהרג - בידיע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה, והרי הוא ככל מלכי בית דויד השלמים הנפשים שמתו. ולא העמידו הקדוש ברוך הוא אלא לנסות בו רבים, שנאמר "ומן-המשפילים יפשו, לצרור בהן ולברר וללבן--עך-עת קץ: כי-עוד, למועד" (ראה דניאל יא:לה)
 אף ישוע הנוצרי שדמה שיהיה משיח, ונהרג בבית דין - כבר נתנבא בו דניאל, שנאמר "ובני פריצי עמך, ינשאו להעמיד חזון ונכשלו" (דניאל יא:ד). וכי יש מכשול גדול מזה: שכל הנביאים דברו שהמשיח הוא ישראל ומושיעם, ומקבץ נדחיהם ומחזק מצוותו; וזה גרם לאבד ישראל בחרב, ולפאר שאריתם ולהשפילם, ולהחליף התורה, ולהטעות רב העולם לעבד אלוה מבלעדי ה'.

רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ד'

12. **ב** יראה מפשוטן שלדברי הנביאים, שבתחלת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג; ושקדם מלחמת גוג ומגוג, יעמד נביא לישראל לישר ישראל ולהכין לבם: שנאמר "הנה אנכי שלח לכם, את אליה הנביא" (מלאכי ג:כג). ואינו בא לא לטמא הטהור, ולא לטהר הטמא, ולא לפסל אנשים שהם בחזקת פשרות, ולא להכשיר מי שהחזקו פסולין; אלא לשום שלום בעולם, שנאמר "והשיב לב-אבות על-בנים" (מלאכי ג:כד).
 ויש מן החכמים שאומרים שקדם ביאת המלך המשיח, יבוא אליהו. וכל אלו הדברים וכיוצא בהן - לא ידע אדם היאך יהיו, עד שיהיו: שדברים סתומים הן אצל הנביאים. גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו, אלא לפי הברע הפסוקים; ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו. ועל כל פנים, אין סדור הוית דברים אלו ולא דקדוקו, עיקר בדת.
 ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות, ולא יאריך בדברי מדרשות האמורים בענינים אלו וכיוצא בהן; ולא ישימם עיקר - שאינו מביאין לא לידי אהבה, ולא לידי יראה. וכן לא יחשב הקצין; אמרו חכמים, תפוח דעתו שלמחשבי קצין. אלא יחפה ויאמין בכלל הדבר, כמו שבארנו.

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה ב'

The Rambam rules that we have a outline understanding of the nature of the Messianic process but we have no clear tradition as to the details. Indeed, even Chazal were trying to work out the issues from the verses in Tanach, rather than from a mesora. As such, we should NOT be focussed on the details - who, how, when - but rather the general concepts

13. ואני סבור שאם תהיה הסכמה מכל התלמידים והחכמים למנות איש בישיבה כלומר שיעשוהו ראש, ובתנאי שיהא זה בארץ ישראל כמו שהקדמנו, הרי אותו האיש תתקיים לו הישיבה ויהיה סמוך ויסמוך הוא אחר כך את מי שירצה. לפי שאם לא תאמר כן לא תהא אפשרית מציאות בית דין הגדול לעולם, לפי שצריך כל אחד מהם שיהא סמוך בלי ספק והרי כבר הבטיח ה' בשיבתם באמרו (ישעיהו א:כז) ואשיבה שופטך כבראשונה, ושמה תאמר שהמשיח ימנה אותם ואף על פי שאינם סמוכין, הרי זה מוכחש, לפי שכבר ביארנו בהקדמת ספרינו זה שהמשיח לא יוסיף בתורה ולא יגרע ממנה לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה. ואני סבור שהסנהדרין תשוב לפני התגלות המשיח וזה יהיה מסימניו אמר ואשיבה שופטך כבראשונה ויועצק כבתחלה ואחרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהיה בלי ספק כאשר יכשיר ה' לבות בני אדם וירבו במעשה הטוב ותגדל תשוקתם לה' ולתורתו ויתרבה ישרם לפניו בוא המשיח כמו שנתבאר בפסוקי המקרא

רמב"ם על משנה מסכת סנהדרין פרק א משנה ג

In his commentary on the Mishna, the Rambam describes the process for the re-institution of the Sanhedrin and sees this as one of the signs of the imminent coming of Mashiach. Note the Rambam's insistence on the ascent of man in the run-up to Mashiach

F] ELIJAHU HANAVI

14. אמר רבי יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב רבי שמעון אומר להשוות המחלוקת וחכמים אומרים לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם שנאמר (מלאכי ג') הנני שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם

משנה מסכת עדויות ח:ז

Eliyahu's role is already discussed in the Mishnah. He will not come to pronounce on the personal status of individuals. Rather, his function is to bring shalom between the generations

15. והשיב לב אבות על בנים וגו'. כלומר על החקים והמשפטים ישוה לב אבות עם לב בנים. שלא תהיה עוד מחלוקת ביניהם. ונראה לי דמהכא רגילין לומר דתיקון שאמרו בגמרא היא נוטריקון תשבי יתרץ קושיות ואבעיות אע"פ שמשמעותה נ"ל 'תהא קאי' ...

תוספות יום טוב שם

Many commentator have understood this to be in a halachic context - to remove machloket from the halachic system

16. תיקון. הראשי תיבות ת'שבי יתרץ קושיות ואבעיות. ובהשקפה ראשונה יש לדקדק, הא זה יהיה הכל אחר ביאת הגואל במהרה בימינו אמן, ולמה יתרץ אליהו הקושיות והאבעיות, הא יעמוד משה רבינו שנתן לנו התורה והמצוה, ולמה לא יתרץ הוא הקושיות והאבעיות

קדושת לוי ליקוטים

17. לפי שמשוה הודיע ביאת המשיח, מפורש בתורה אם יהיה נדחך בקצה השמים, ושבי ה' אלהיך. ומל ה' אלהיך, וזולת אלה. וכן הודיעם בשם ה' במה שיקדם לפניו וגורמיו, ושיבא לפניו איש ישכיר לפניו את העולם והוא אליהו, והודיעם שאותו האיש לא יוסיף ולא יגרע בתורה

רמב"ם על משנה מסכת עדויות פרק ח משנה ז

In his commentary on the Mishna, the Rambam seems confident that Elyahu will precede Mashiach

18. ויש מן החכמים שאומרים שקדם ביאת המלך המשיח, יבוא אליהו. וכל אלו הדברים וכיוצא בהן - לא ידע אדם היאך יהיו, עד שיהיו ...

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה ב

Although in his Mishne Torah, he seems to be less unequivocal

G] THE PURPOSE OF THE MESSIANIC ERA

19. ד לא נתאווי הנביאים והחכמים ימות המשיח - לא כדי שינשלו על כל העולם, ולא כדי שיחדו בגוים, ולא כדי שינשאו אותם העמים, ולא כדי לאכל ולשתות ולשמוח: אלא כדי שיהיו פנוין בתורה וחכמתה, ולא יהיה להם נוגש ומבטל, כדי שיזכו לחיי העולם הבא, כמו שבארנו בהלכות תשובה.

ה וביאותו הזמן, לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות - שיהטובה תהיה משפעת הרבה, וכל המעדינים מצויין כעפר. ולא יהיה עסק כל העולם, אלא לדעת את ה' בלבד. ולפיכך יהיו חכמים גדולים, ויודעים דברים הסתומים העמוקים; וישגו דעת בוראם כפי כוח האדם, שנאמר "כי מלאה הארץ, דעה את-ה', כמים, לגים מכסים" (ישעיהו יא, ט).

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה ז-ה

20. ב ומפני זה התאווי כל ישראל נביאיהם וחכמיהם ימות המלך המשיח, כדי שינחיו ממלכות הרשעה שאינה מנחת להן לישראל לעסק בתורה ובמצוות פהגון, וימצאו להן מרגוע ורבי בחכמה, כדי שיזכו לחיי העולם הבא.

לפי שבאותו הזמן תרבה הדעה והחכמה והאמת - שנאמר "כי מלאה הארץ, דעה את-ה'" (ישעיהו יא, ט), ונאמר "לא ילמדו עוד, איש את-רעהו ואיש את-אחיו" (ירמיהו לא, ג), ונאמר "הסרתני את-לב האבן, מבשרכם" (יחזקאל לו, ב). מפני שאותו המלך שינעמד מידע וידע בעל חכמה יהיה יתר משלמה, ונביא גדול הוא קרוב ממושה רבנו; ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה', ויבואו כל הגוים לשמעו, שנאמר "והיה באחרית הימים, נכון יהיה הר בית-ה' בראש ההרים" (ישעיהו ב, ב).

וסוף השקר בלו והטובה האחרונה שאין לה הפסק ולא גרעון, הוא חיי העולם הבא; אבל ימות המשיח הוא העולם הזה ועולם כמנהגו הולך, אלא שהמלכות תחזר לישראל. וכבר אמרו חכמים הראשונים, אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד.

רמב"ם הלכות תשובה ט-ב

Rambam emphasizes that the purpose of Mashiach is not to rest or celebrate, but so that we will be able to have the freedom to learn and connect to God. This is in order to merit a stronger connection with God in the World to Come.

The days of the Messiah will be the time when the kingdom will return to Israel who will return to the Holy Land⁴⁶. The king who will then reign will have Zion as the capital of his realm. His name will be great and fill the earth to its uttermost bounds⁴⁷. It will be a greater name than that of King Solomon and mightier. The nations will make peace with him, and lands will obey him by reason of his great rectitude and the wonders that will come to light by his means. Any one that rises up against him God will destroy and make him fall into his hand. All verses of scripture testify to his prosperity and our prosperity in him. So far as existing things are concerned there will be no difference whatever between now and then, except that Israel will possess the kingdom. And this is the sense of the Rabbins' statement, אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא, "There is no difference between this world and the Days of the Messiah except the subjugation of the kingdoms alone." In his days there will be both the strong and the weak in their relations to others. But verily in those days the gaining of their livelihood will be so very easy to men that they will do the lightest possible labour and reap great benefit. It is this that is meant by the remark of the Rabbins, "The land of Israel will one day produce cakes ready baked, and garments of fine silk." For when one finds a thing easily and without labour, people are in the habit of saying, "So and So found bread ready baked, and a meal ready cooked." And you have a proof of this in the scriptural statement "And the sons of the stranger shall be your husbandmen, and the tillers of your vineyards." This is an indication that seed-time and harvest will exist there [in the land of Israel at the time of the Messiah]. And it was for this reason that the particular Rabbi who made the aforementioned assertion blamed his pupil for not understanding the drift of his remarks, and thinking them to be intended literally. And consequently the reply he gave him was commensurate with the latter's power of comprehension; but it was not the real answer. And the proof that he did not intend it for the truth is seen in the fact that he corroborates his attitude by quoting the verse "אל תען כסיל באולתו"⁴⁸

"Answer not a fool according to his folly." The great benefits that will accrue to us at that epoch will consist in our enjoying rest from the work of subjugating the kingdoms of wickedness, a work which prevents us from the full performance of righteous action. Knowledge will increase, as it is said, "כי מלאה הארץ רעה את ה'"⁴⁹ "For the earth shall be full of the knowledge of God." Discords⁵⁰ and wars will cease, as it is said, "לא ישאו גוי אל גוי הרב"⁵¹ "Nation shall no more lift up sword against nation." Great perfection will appertain to him that lives in those days, and he will be elevated⁵² through it to the חיי העולם הבא "the life of the world to come." But the Messiah will die, and his son and son's son will reign in his stead. God has clearly declared his death in the words, "לא יכזה ולא ירוץ עד ישים בארץ משפט"⁵³ "He shall not fail nor be discouraged, till he have set judgment in the earth." His kingdom will endure a very long time and the lives of men will be long also, because longevity is a consequence of the removal of sorrows and cares. Let not the fact of the duration of his kingdom for thousands of years seem strange to you, for the Sages have said that when a number of good things come together it is not an easy thing for them to separate again. The days of the Messiah are not ardently longed for on account of the plentiful vegetation, and the riches which they will bring in their train, nor in order that we may ride on horses, nor that we may drink to the accompaniment of various kinds of musical instruments, as is thought by those people who are confused in their ideas on such things. No! the prophets and saints wished and ardently desired [the days of the Messiah] because it implies the coming together of the virtuous, with choice deeds of goodness and knowledge, and the justice of the King⁵⁴, the greatness of his wisdom and his nearness to his Creator, as it is said: "The Lord said unto me, thou art my son; this day have I begotten thee"⁵⁵. And because it implies obedience to all the Laws of Moses, without ennui or disquietude⁵⁶ or constraint, as it is promised⁵⁷ in the words, "ולא ילמדו עוד איש את רעהו... כי כולם ידעו אותי"⁵⁸... ונתתי, "And they shall teach no more every man his neighbour and every man his brother saying, Know the Lord; for they shall all know me from the least of them unto the greatest of them." "And I will take away the stony heart from your flesh." And there are many more similar verses on like themes.

It is under conditions like these that one will obtain a firm hold upon the world to come. The final goal is the attaining to the world to come, and it is to it that the effort must be directed. And it is in this sense that the particular sage, gifted with truth looked towards the final goal and

³Maimonides Introduction to Perek Helek